

LOUIS XV DÖNEMİNDE GEÇİM, POLİTİKA VE POLİTİK EKONOMİ ESERİNİN İNCELENMESİ

REVIEW OF THE 'BREAD, POLITICS AND POLITICAL ECONOMY IN THE REIGN OF LOUIS XV'

Yaşar ALKAN*

*Öğr. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Kula Meslek Yüksekokulu, yasar.alkan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9553-5646

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 28.10.2024</p> <p>Kabul Tarihi 31.10.2024</p> <p>Makale Kategorisi Kitap İncelemesi</p> <p>JEL Kodları</p>	<p>Steven Laurence Kaplan'ın <i>Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV</i> kitabı, Fransa'da, Louis XV döneminde bireylerin, hanelerin ve bunların birleşimiyle oluşan toplumun yaşadığı zorlukların ortaya çıkardığı politik ve iktisadi koşulların tarihsel bir analizidir. Yazar, bu dönemde Fransa'da, yaygın olarak gözlemlenen açlık ve yoksulluk durumlarını artıran sosyal, ekonomik ve politik faktörleri, çeşitli fertlerin ve grupların bu sorunları ele almak için yaptığı girişimler bağlamında incelemektedir. Kitap ayrıca politika ve iktisat arasındaki ilişkiyi, siyasi kararların ve bunlara dayalı olarak tatbik edilen uygulamaların, kişilerin ve toplulukların hayatlarını nasıl etkileyebileceği ekseninde de değerlendirmektedir. Eserin genel çerçevesi, ele alınan dönemin politika, ekonomi ve sosyal faktörleri arasındaki karmaşık etkileşimin detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlama amacının tezahürüdür.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Siyaset, Ekonomi, Louis XV, Politik Ekonomi</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 28.10.2024</p> <p>Accepted 31.10.2024</p> <p>Article Classification: Book Review</p> <p>JEL Codes</p>	<p>Steven Laurence Kaplan's <i>Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV</i> is a historical analysis of the political and economic conditions that emerged from the hardships experienced by individuals, households and the society that came together during the reign of Louis XV in France. The author examines the social, economic and political factors that contributed to the widespread hunger and poverty in France during this period, in the context of the efforts of various individuals and groups to address these problems. The book also evaluates the relationship between politics and economics in terms of how political decisions and the practices that followed them could affect the lives of individuals and communities. The general framework of the work is a manifestation of the aim of providing a detailed understanding of the complex interactions between politics, economics and social factors of the period under consideration.</p> <p>Keywords: Sociology, Politics, Economy, Louis XV, Political Economy</p>

Atıf (Citation): Alkan, Y. (2024). "Louis XV Döneminde Geçim, Politika ve Politik Ekonomi Eserinin İncelenmesi", *Kapanalti Dergisi*, (6): 87-90

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Louis XV Döneminde Geçim, Politika ve Politik Ekonomi (Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV) Eserinin İncelenmesi

İktisadi düzenlemeler (reformlar), politik ekonomi, gıda tedarik ve tahsis tarihi, tahıl ticareti, erzak temini gibi konularda uzman olan ve Cornell Üniversitesi Tarih Bölümü profesörlüğü görevi icra etmiş olan Kaplan'ın *Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV* kitabı, Fransa'da, Louis XV döneminde bireylerin, hanelerin ve bunların birleşimiyle oluşan toplumun yaşadığı zorlukların ortaya çıkardığı politik ve iktisadi koşulların tarihsel bir analizidir. Yazar Steven Laurence Kaplan, bu dönemde Fransa'da, yaygın olarak gözlemlenen açlık ve yoksulluk durumlarını artıran sosyal, ekonomik ve politik faktörleri, çeşitli fertlerin ve grupların bu sorunları ele almak için yaptığı girişimler bağlamında incelemektedir. Kitap ayrıca politika ve iktisat arasındaki ilişkiyi, siyasi kararların ve bunlara dayalı olarak tatbik edilen uygulamaların, kişilerin ve toplulukların hayatlarını nasıl etkileyebileceği ekseninde de değerlendirmektedir. Eserin genel çerçevesi, ele alınan dönemin politika, ekonomi ve sosyal faktörleri arasındaki karmaşık etkileşimin detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlama amacının tezahürüdür.

Kitaptaki incelemeler, Louis XV döneminde, hükümetin, mülkiyet hakları ve kar arzusu gibi konularda özellikle liberalleşmeyle ilgili olarak parlamentoya sunduğu önerilerin, politik ve iktisadi düşüncenin birleşimde bulunduğu konumu araştırmayı amaçlamaktadır. Tarihsel bir bakış açısıyla irdelenen politik ekonomi, toplumsal parçalanma ve travma üzerindeki etkisiyle dönemin ruhunu yansıtmaktadır. Bu doğrultuda kitaptaki analiz metodu, her biri konunun belirli bir yönüne odaklanan birkaç ana bölüme ayrılmıştır. Louis XV döneminde tahıl alım-satım faaliyetlerini ve bununla ilişkili suistimalleri analiz eden bölümde tahıl ticareti, bu ticaretin kötüye kullanımı ile ekonomi ve toplum üzerindeki etkisi gibi konular ele alınmaktadır. Tahıl ticaretini Fizyokratlar ile ilintili şekilde ele alan bölüm, XV. Louis döneminde tahıl ticaretini ve ekonomiyi şekillendirmede Fizyokratların rolünü sosyal, siyasi ve iktisadi yönleriyle incelemektedir. Tahıl ticaretinin Fransız Devrimi'ndeki rolünü analiz etmeyi amaçlayan bölüm ise bu ticaretin, Devrim'in patlak vermesindeki etkisini ve rolünü ele almaktadır. Ayrıntılı incelemeler ise on üç bölümde gerçekleştirilmektedir.

Birinci bölüm, dönemin Fransız rejiminin yönetim konusunda önemli bir yönü olan tedarik sisteminin uygulayıcı birimlerini incelemektedir. Halkın geçimini sağlayacak malların ve hizmetlerin tedarik ve tahsis edilmesi hükümetin sorumluluğunda olduğundan ilgili birimler (*the police of provisioning*); fiyatların, ücretlerin ve arzın düzenlenmesi de dahil olmak üzere çok çeşitli kamusal işlevlerden sorumlu addedilmişlerdir. Bazı kesimlerde saygı uyandıran, toplumun diğer kesimlerinde korku ve nefret ile anılagelip baskıyla ilişkilendirilen bu görevliler, açık uçlu bir güç olarak kabul edilmişlerdir. Kıtlıklara ve fiyat artışlarına karşı ilk savunma hattı olarak tanınmışlardır. Yetkileri 'esas olarak kamu düzenini ve kamu yararını ilgilendiren' konulara kadar uzandı için hassas ve külfetli bir sorumluluk yüklenmişlerdir.

İkinci bölüm, Louis XV dönemindeki düzenlemelere ve bunları üreten düzenleyicilere odaklanmıştır. Yetkililer, tahıl tedariki sürecindeki yerel kontrollere karşı ikircikli bir tutum sergilemişlerdir. Başkente istikrarlı bir tahıl akışı sağlamak için bölgedeki sorumluların iş birliğini kazanmak amacıyla birçok yerel tuhaflığa ve sıkıntıya tahammül etmişlerdir, yerine göre göz yummuşlardır. Bölgelerin gelenekleri, mal ve hizmet akışını ciddi şekilde engellemeye ve tedarik operasyonlarını engellemeye başlayınca kraliyet ve parlamento, yerel yönetim kanalları aracılığıyla veya üst düzey yetkililerin gayri resmi baskıları yoluyla işlerliği tekrar sağlamak için müdahalelerde bulunmuşlardır. Paris'in sistemi ve piyasa anlayışı, yasal düzenlemeleri yansıtırken, ilgili belirli uygulamalar başkente özgü olduğundan bütüncül ve yeknesak prosedür işletilememiştir. İnşa edilmek istenen yapının ayakları, Paris'in etrafında 36 ve sonrasında 45 kilometre yarıçapında uzanan bir tür ticari olmayan bölge oluşturup başkente tedarik sağlayan tüccarları, yakın iç kesimlerin ötesine bakmaya ve tedarik bölgesini kırsalın derinliklerine doğru genişletmeye zorlama amacının tezahürüdür. Üretici-işçi, aracıyı ortadan

kaldırarak tahılın maliyetini düşürebildiğinden tahıl ticareti, ulusal bir mesele olarak ele alınmıştır ve Temmuz 1764 Fermanı, tahıl ve un ihracatına izin vererek Fransa'nın, Avrupa'nın ortak pazarına girişini işaret etmiştir. Böylesine devrimci bir girişim aşamasında tahıl (veya un) kayıt altına alınmalı ve bir pasaport, bir makbuz yahut bir satın alma sertifikasına sahip olmalıydı. Satın alan tüccar, pazar yetkilisine veya bu işlemleri yerine getiren ölçümcülere satın aldığı malın miktarını, fiyatını ve kalitesini bildiren ve gerektiğinde ibraz edilecek bir makbuz alırdı. Bütün bu silsile, adil ve rekabetçi bir piyasanın yansıması olagelmiştir. Zira uygun tüm alıcıların mallar için teklif verme fırsatına sahip olması gerekmektedir. Olası bir anlaşmanın taraflarının, işlemi önceden ayarlamadıklarının ve kararlaştırılan fiyatın gerçek bir pazarlıktan kaynaklandığının kanıtı mahiyetinde 'pazarlık' belirtileri göstermeleri beklenmektedir. Tüm işlemler resmi olarak *carreaux*'da kamuya açık bir şekilde gerçekleşmeliydi. Teoride güzel olan bu sistem, hükümet politikası her ne kadar ihtiyatlı ve değişken olsa da ihracatta ve ithalatta ortak pazar politikasına fırsat vermesi ve ardından kıtlık zamanlarının gelmesi yüzünden, Fransızlar nezdinde hükümete tepki olarak dönmüştür.

Üçüncü bölümde yazar, özgürlüğün ve kökenlerinin insan ihtiyaçlarını tedarik etme ile ilişkisini irdelemektedir. Buna göre bir insan, yalnızca başkalarının iyiliğini, hakkını, mutluluğunu rahatsız etmeyecek, engellemeyecek şekillerde kendi çıkarları için çalışma yetkisine sahiptir. Eğer serbest bırakılırsa, özgürlük, onu istismar eden tekellere ve krize yol açabilir. Dolayısıyla dördüncü bölüm, Fransa'da tahıl ticaretinin serbestleştirilmesi sonrasında gelişen böylesine bir özgürlüğe verilen tepkiyi incelemektedir. Liberalleşme ile parlamentoların krizi kendi lehlerine kullanmaları da dahil olmak üzere dönemin büyük siyasi meseleleri arasındaki ilişkiler, tüketicilerin haklarını suistimal eden uygulamalara fırsat vermiştir. Siyasi ustalığın değeri, liberal reformlarda değişiklik ve kısıtlamalara duyulan ihtiyaç, beşinci bölümde analiz edilmektedir. Kral ve hükümet, yükselen tepkilerin çok sürmeyeceğini ve ulusun, tahıl ticaretinde benimsenen liberal rejime uyum sağladığında krizlerin geçeceğine inanmıştır. Ancak hükümetin katı çizgisi, kıtlık ve yoksulluk üzerine hızlı çözümleri getiremediği için halkın tepkisi, normalden daha şiddetli olmuştur. Nitekim altıncı bölüm de bu reformların tahıl ticareti ve tedarik kalıpları üzerindeki etkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Liberalleşme ile kıtlık arasındaki ilişkiyi, tartışmanın taraflarının kriz evresinde siyasi ve ahlaki sorumluluğu kabul etme veya reddetme yönündeki refleksleri gözler önüne sermektedir. Serbest ve rekabetçi tahıl ticareti, geniş kitlelere açıklanmada zorlanıldığı için gizeminin çözülmesi gereken bir husus haline getirilmiştir.

Yedinci bölümde krizin Paris üzerindeki etkisi ve Paris'teki yetkililerin bununla başa çıkmak için yaptığı çabalar değerlendirilmektedir. Bölüm, Paris karantinasının başarısızlığını, tüketicilerin savunmasızlığını ve yerel otoritelerin rejimini güçlendirmek ve genişletmek için yaptığı faaliyetleri incelemektedir. Bu bölümde ayrıca Paris yetkilileri ile liberaller arasındaki gerginlikleri ve şehrin önde gelen isimlerinin liberaller sistemlere olan doktriner yaklaşımları nedeniyle yönelttikleri suçlamaları da ele almaktadır. Sekizinci bölüm, hükümetin, sayılan bu hususlar ekseninde 18. yüzyılın mevcut kaynaklarını yönetme, hastalıkları kontrol altına alma ve sosyal hizmetleri organize etmedeki rolünü açıklamaya çalışmaktadır. Yazar, kıtlık sorunuyla başa çıkmak için alınan olağanüstü bir önlem olan tahıl operasyonunun, başkente tedarik sağlama açısından hükümete yalnızca geçici bir rahatlama sunduğunu fakat kalıcı bir çözüm getiremediğini ifade etmektedir.

Dokuzuncu ve onuncu bölümlerde hükümetin, parlamentoların ve geçim sıkıntısı yaşayan geniş halk kitlelerinin, güç ve tahsis bağlamında özgürlük savaşını analiz etmektedir. Mal ve hizmet üretimi ile dağıtımının toplumların temel konusu olduğunu gözler önüne seren bu kısımlar, silsile halinde gerçekleşen krizin adımlarını, krallığın otorite kaybını, parlamentoların liberal saiklerle neler yapabileceğini ele almaktadır. Bireysel çıkarlarla çatıştığında, kamu yararını gözetemeyen politikaları uygulamanın ne derece zorlaştığını ortaya koyan on birinci bölüm, yönetim bilimi olarak politik ekonominin önemine vurgu yapmaktadır. Yerleşik olan ve toplum yapısını sürekli tehdit eden gerginliklerin hafifletilmesi, girişim özgürlüğünün ve mülkiyetin kutsal

haklar olduğuna dair muhafazakâr bir fikrin ön kabulünün yol açtığı toplumsal kaos, hükümetin yüzleşmesi gereken esas meselelerdir.

On ikinci bölüm, ihtilale giden süreçte etkin bir isim ve XV. Louis döneminin mali reformlarının önde gelen temsilcilerinden olan Maliye Genel Kontrolörü Joseph Marie Terray'ın politikasının Fransa'daki etkisini değerlendirmeye çalışmaktadır. Yazara göre Terray'ın yaptıkları, genel bolluk (refah) aşamasına dönüşünü müjdelemez ve toplumsal huzuru geri getirmez ancak yetkililerin, yöneticilerin moralini yükseltmiştir ve onlara yıllardır hissetmedikleri bir güven duygusu aşılamıştır. On üçüncü bölüm, 1769'da Maynon d'Invaun'un yerini alan Terray liderliğindeki tahıl operasyonlarında, Terray'ın devraldığı durumun ve stratejisinin, bu işlemleri yönetmek için oluşturulan bir organizasyon olan *régie*'nin uygulamalarına ve sorunlarına odaklanmaktadır. Geniş halk kitlelerinde geçim sıkıntısına bağlı sorunlar derinleşip yayıldıkça, Terray'a yönelik tepkiler de artmıştır. Ekonomik kriz karşısında hükümet, isteksiz de olsa mecburen reformlardan vazgeçmiştir ki bu da Terray'ın etkisini azaltmıştır.

Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV eseri, ele alınan konular bağlamında değerlendirildiğinde hükümetin 1760'larda tahıl ticaretini yeniden düzenleme girişiminin başarısızlıkla sonuçlandığını göstermektedir. Yönetim erkinin, eski mevzuatı kaldırma ve tahıl ticaretinde mutlak, eksiksiz özgürlüğü ve rekabeti tesis etmeye yönelik kararları, halk tarafından direnişle karşılanmıştır. Hükümet, yerel otoriteleri, yasayı tam olarak uygulamamakla ve halkı da yeni sistemin faydalarını anlamamakla suçlamıştır. Bu zaman diliminin siyasetçileri, halkın, geçim sıkıntısı yüzünden uzun erimli refah politikalarının yararları hakkında akıl yürütememesi ve gündelik ihtiyaçlarıyla çelişen ulusal emperyal hedefleri idrak edememesi nedeniyle, politikaları icraata geçirme sürecinde halkın desteğine ve onayına bel bağlayamayacaklarını düşünmüşlerdir. Tahılda, liberal uygulamalara karşı keskin bir direnişle karşılaşılınca, geleneğin muazzam ataletini ve halkın kökleşmiş alışkanlıklarını aşmak için, yılmaz ve zalim görünmesi gerektiğine inanan yetkililer, orantısız davranışlara meyletmüşlerdir. Hükümet, strateji eksikliğinden ve bireylerin, hanelerin geçim sorununun politik ve ekonomik yönlerini anla(ya)mamasından kaynaklanan eksiklerle baş edememiştir. Sonuç ise bilindiği üzere hüsrana ve yıkıma çıkmıştır.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Yaşar ALKAN (%100).

Yazarın Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

KAYNAKÇA

Kaplan, S. L. (2015). *Bread, Politics and Political Economy in the Reign of Louis XV: Second Edition*. Anthem Press.